

Denna rapport är till för att beskriva behovsgrupper som förbundet inte når idag.

Kartläggning av

Målgrupper som förbundet inte når idag

*Del 2 av 3 - Personer med som ej kan ta del av
Arbetsförmedlingens program*

Av Christer Rindensbacher och Sophia Dahlgren

Medlemmar :

Innehåll

Uppdrag	3
Uppdragsgivare och uppdragstagare.....	3
Samordningsförbundets målgrupp/behovsgrupp	3
Kartläggning av målgruppen inskrivna hos Arbetsförmedlingen som ej kan ta del av program.....	4
Genomförande av kartläggning	4
Definition	4
 Beskrivning av målgruppen och deras utmaningar	 5
Program tillgängliga för målgruppen idag	6
Målgrupp aktuell för en insats.....	8
 Förslag på insatser	 9
 Författarens summering	 10

Uppdrag

Under september 2024 beslutade Samordningsförbundets styrelse att finansiera en utredning av målgrupper som förbundet inte når idag. Utredningen syftar till att kartlägga målgrupper för förbundets insatser som förbundet inte når idag samt att hitta förslag på insatser för att behovsgrupper ska närma sig arbete och studier. Rapporten ska vid förslag av insats ta hänsyn till kompatibilitet med FINSAMs lagsstiftning gällande målgrupp, syfte, finansiering och verkställande av insats.

Uppdragsgivare och uppdragstagare

Uppdragsgivaren för kartläggningen är Samordningsförbundet som kompletterar ordinarie verksamhet genom att underlätta samarbete mellan myndigheter över tid, enligt FINSAM-lagen (FINSAM 2003:1210). Medlemmarna är Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, kommunerna Österåker, Täby, Danderyd, Norrtälje, Vallentuna, Vaxholm samt Region Stockholm. De kan i förbundet gemensamt utveckla och finansiera stödinsatser för personer som behöver hjälp från flera myndigheter för bättre arbetsförmåga och försörjning. Insatser beslutas av förbundets styrelse. Förbundschefen har fått i uppdrag att kartlägga målgrupper förbundet just nu inte når. Kartläggningen genomförs med hjälp av tjänstepersoner som möter dessa grupper.

Samordningsförbundets målgrupp/behovsgrupp

Förbundet hjälper arbetslösa kommuninvånare som står långt från arbetsmarknaden och inte kan delta i vanliga insatser. Idag arbetar förbundet främst med personer med långvarigt försörjningsstöd eller långtidssjukskrivna hos Försäkringskassan.

I dialog med Beredningsgruppen och medlemmarna samt andra förbund utkristalliserar sig följande målgrupper som förbundet bedömer ej nås i tillräcklig utsträckning:

- Personer med beroendeproblematik
- Personer med utländsk härkomst och språksvaga
- Personer inskrivna hos Arbetsförmedlingen som ej kan ta del av deras program
- Personer som deltar i daglig verksamhet eller sysselsättning
- Personer som är sjukskrivna och uppmärksammade av vårdgivare
- Unga som varken arbetar eller studerar uppmärksammade av skolan, det kommunala aktivitetsansvaret, fältarna eller av ungdomsmottagning
- Personer mellan systemen, de utan myndighetskontakt

Förbundets målgrupper kan ofta ingå i flera olika kategorier samtidigt. En individ kan till exempel vara sjukskriven, ha långvarigt ekonomiskt bistånd och vara utsatt för våld. Den senaste utredningen om förbundets målgrupper genomfördes år 2018 och undersökte specifikt gruppen "Unga vuxna som varken arbetar eller studerar."

Under 2025 kommer en rapportserie att presenteras för styrelsen och behandla de tre första av de ovan nämnda målgrupperna.

Kartläggning av målgruppen inskrivna hos Arbetsförmedlingen som ej kan ta del av program

Samordningsförbundet har observerat att Roslagen har en lägre andel deltagare från Arbetsförmedlingen jämfört med andra medlemsparter.

Inom MGT-insatsen är cirka 40 % av deltagarna i Södertälje inskrivna på Arbetsförmedlingen, medan motsvarande andel i Roslagen uppgår till endast 7 %. De största remittenterna i Roslagen utgörs av Försäkringskassan (30 %) samt kommunerna (29 %). I Roslagens delprojekt inom ESF-projektet Lumena står Försäkringskassan för omkring 40 % av deltagarna och kommunerna för 33 %. Övriga deltagare remitteras från vårdgivare (6 %), Arbetsförmedlingen (4 %) eller annan part (17 %). På regional nivå är den största remittenten inom länet kategorin ”annan part” (42 %), följt av kommunen (36 %), Försäkringskassan (12 %), samordningsförbund (5 %) samt Arbetsförmedlingen (4 %).

Mot denna bakgrund inkluderas målgruppen från Arbetsförmedlingen i kartläggningen av grupper som förbundet för närvarande inte når, i syfte att identifiera eventuella nya målgrupper inom Arbetsförmedlingen som Samordningsförbundet Roslagen kan rikta sina insatser mot.

Genomförande av kartläggning

Det har förts samtal med Arbetsförmedlingens personal i nordostkommunerna om arbetslösa inom olika program, inklusive ungdomar, personer med skyddade uppgifter och deltagare i samarbete med Försäkringskassan. Arbetsförmedlingens riktlinjer och rapporter om svårigheter för vissa arbetslösa att ta del av program har också granskats samt erfarenheter från Lumenaprojektet i Roslagen och regionalt i länet.

Kartläggningen visar att det förekommer regionala skillnader både inom respektive delprojekt och i samarbetet med lokala Arbetsförmedlingar och kommuner. I samband med kartläggningen identifierades två huvudsakliga målgrupper:

- Personer som är inskrivna hos Arbetsförmedlingen men inte har möjlighet att delta i Arbetsförmedlingens program
- Personer som ännu inte är inskrivna hos Arbetsförmedlingen men som uppvisar tillräcklig aktivitetsförmåga för att kunna delta i dessa program.

Definition

I kartläggningen används följande begrepp. Här med en förenklad förklaring:

- **Aktivitetsförmåga:** förmågan att utföra en specifik aktivitet eller uppgift. Förmågan att klara av övningar eller förberedande aktiviteter som ex träna, lära, prova på.
- **Arbetsförmåga:** förmågan att arbeta, t.ex. att utföra praktik/arbete i en riktig arbetsmiljö.
- **Förrehabiliterande arbetsträning:** träning för att klara av arbetsträning.
- **Arbetsträning:** Arbetsförmedlingens arbetsträning är träning för att klara ett arbete.
- **Arbetsförmedlingsprogram och förkortningar** av program beskrivs på sida 6.

Beskrivning av målgruppen och deras utmaningar

En andel av de inskrivna arbetssökande har svårt att tillgodogöra sig Arbetsförmedlingens program och arbetsmarknadsinsatser. Det rör sig ofta om grupper med svag konkurrensförmåga på arbetsmarknaden. Faktorer som långtidsarbetslöshet, låg utbildningsnivå, utländsk bakgrund, hög ålder och funktionsnedsättning utgör vanliga hinder för etablering i arbete.

Enligt statistik från Arbetsförmedlingen och Akademikernas a-kassa har en betydande andel av de inskrivna arbetssökande svårigheter att klara av de arbetsmarknadsaktiviteter som erbjuds och de har svårt att klara av de aktiviteter som krävs i en reguljär arbetsmarknadsinsats.

Dessa personer kännetecknas ofta av en eller flera av följande faktorer:

- **Svag konkurrensförmåga**

Av de i genomsnitt 334 000 arbetslösa (16–65 år) som var inskrivna 2023, hade ca 70 % (cirka 244 000 personer) så kallad svag konkurrensförmåga. Målgruppen inkluderar de med högst förgymnasial utbildning, födda utanför Europa, en funktionsnedsättning som medförde nedsatt arbetsförmåga eller var äldre (55–64 år) .

- **Långvarigt arbetslösa**

I maj 2025 var den säsongsjusterade arbetslösheten i Sverige 9,0 %, vilket innebär en ökning från 8,5 % i april. Detta motsvarar cirka 592 000 personer som var arbetslösa, enligt SCB:s arbetskraftsundersökning, oavsett om de är inskrivna eller inte. Enligt Arbetsförmedlingens statistik var 358 901 personer inskrivna som arbetslösa i maj 2025, vilket motsvarar 6,8 % av arbetskraften. Det är en ökning från 6,5 % samma månad föregående år.

Många har varit utan arbete under en längre tid. I september 2024 var 144 846 personer inskrivna som långvarigt arbetslösa och hade varit utan arbete i minst ett år. Detta utgör en ökning med cirka 7 000 personer jämfört med samma tidpunkt föregående år. Arbetslösheten är särskilt hög bland utrikesfödda, som står för ungefär hälften av alla arbetslösa och två tredjedelar av de långtidsarbetslösa. Den nya arbetsmarknadsministern, Johan Britz, har lyft fram detta som en prioriterad fråga.

Den senaste tillgängliga arbetslöshetsstatistiken för Roslagens kommuner visar följande nivåer per april 2025: Norrtälje: 6,2 %, Vaxholm: 4,7 %, Täby: 3,5 %, Österåker: 5,1 %, Danderyd: 3,4 %, Vallentuna: 5,0 %. Med en genomsnittlig arbetslöshet för dessa kommuner på cirka 4,6 % jämfört med genomsnittet för Stockholms län, på 7,2 % i januari 2025, ligger dessa kommuner under länets genomsnitt.

- **Funktionsnedsättning**

En särskilt utsatt grupp bland de arbetssökande utgörs av personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Gruppen omfattar individer med både psykiska och fysiska funktionsnedsättningar. Dessa personer har ofta begränsade möjligheter att delta i Arbetsförmedlingens ordinarie insatser, såsom arbetsträning, matchning och utbildning, då deras särskilda behov och förutsättningar inte alltid tillgodoses inom ramen för dessa aktiviteter.

Enligt Arbetsförmedlingen definieras personer med funktionsnedsättning som har nedsatt arbetsförmåga som en av de grupperna med svag konkurrensförmåga på arbetsmarknaden. Dessa individer har ofta svårt att delta i ordinarie arbetsmarknadsinsatser och behöver särskilt stöd för att närma sig arbetsmarknaden.

- **Övriga faktorer som spelar in är:**

- Låg utbildningsnivå – brist på gymnasieutbildning är vanligt.
- Språksvårigheter – särskilt bland nyanlända som ännu inte behärskar svenska tillräckligt väl.
- Ålder – arbetsgivare är omotiverade att anställa personer som har få år kvar i arbetsför ålder.
- Bristande digital kompetens, svårigheter att delta i digitala insatser eller hantera digitala verktyg.
- Arbetslösa personer som skrivs in hos Arbetsförmedlingen som inte klarar en aktivitet på 25 %.
- Otydlig information om Arbetsförmedlingens tjänster och program.
- Sociala hinder – till exempel missbruk, hemlöshet eller andra svåra livssituationer.

Under kartläggningen noterades ytterligare en målgrupp, de med skyddade personuppgifter. Denna målgrupp kan bli inskrivna på vilken arbetsförmedling som helst i landet för att skydda vederbörande. Den arbetsförmedlingen kan vara i en helt annan del av landet än personens boende, vilket komplicerar arbetsförmedlarens lokala arbete. Utöver detta så omfattas målgruppen av utmanande processer inom och utanför myndigheten.

Program tillgängliga för målgruppen idag

Nedan beskrivs de insatser, program eller stöd som finns tillgängliga hos Arbetsförmedlingen för inskrivna arbetssökande som ingår i målgruppen med svag konkurrensförmåga och som har förutsättningar att ta del av dessa med minst 25 % arbetsförmåga. Syftet med aktiviteterna är att de ska leda till arbete.

- Särskild stödperson för introduktions- och uppföljningsstöd (SIUS)

För att kunna delta i insatsen behöver den arbetssökande ha en definierad funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga (läkarintyg/läkarutlåtande) samt behöva stöd utöver det vanliga för att etablera sig i ett arbete och ha en realistisk möjlighet att kunna praktisera och arbeta med rätt stöd. Det finns SIUS med specialinriktning inom syn, döv, hörsel. För personer med syn- och, eller hörselnedsättning och personer som kommunicerar med teckenspråk kan SIUS med specialinriktning mot syn, döv, hörsel vara aktuellt.

- Jobb och utvecklingsgarantin (JOB)

För att delta i programmet ska personen varit arbetslös en längre tid och antingen deltagit i Arbetsförmedlingens insatser i 450 dagar (ca 15 månader), eller varit inskriven som arbetssökande utan avbrott i 14 månader. Programmet kan innehålla följande aktiviteter: Jobbsökaraktiviteter med coachning, utbildning, kortare kurser, arbetsmarknadsutbildning, praktik på en arbetsplats för att få erfarenhet och referenser, stöd till start av näringsverksamhet och den som vill bli egenföretagare. Programmet kan också kombineras med andra program som SIUS, lönebidrag eller stöd hos kompletterande aktörer.

- Ungdomsgarantin UGA

För att delta i programmet ska personen vara mellan 16 och 24 år och aktivt arbetssökande i minst 90 dagar, ha en grundläggande svårighet att möta arbetsmarknadens krav (exempelvis bristande grundläggande utbildning eller språkförmåga) samt vara i behov av särskilt stöd för att kunna förbättra sina förutsättningar att hitta och behålla ett arbete. Exempel på aktiviteter inom programmet är handledning, arbetsträning/praktik, studieteknik, digital kompetens och arbetsmarknadsutbildning.

- Utbildningar

För att delta i arbetsmarknadsutbildningar ska den arbetssökande vara inskriven inom JOB eller UGA. Personen ska ha förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen och ha behov av yrkeskompetens eller kompetenshöjning för att få arbete. Grundförutsättningen är att det finns ett tydligt mål att förbättra sina möjligheter att få jobb inom ett bristyrke eller efterfrågat område samt att personen uppfyller eventuella särskilda krav för just den utbildningen (till exempel viss grundläggande behörighet). Personen ska inte vara aktivt studerande på annan utbildning.

Syftet är att ge praktisk och teoretisk kompetens för att snabbt kunna gå ut i arbete. Utbildningarna anordnas av olika utbildningsanordnare, både privata och offentliga. Exempel på utbildningar är lastbilsförare, svetsare, undersköterska, CNC-operatör, lagerarbetare, It-tekniker. Inom utbildning inkluderas även studiemotiverande Folkhögskolekurs för prioriterade målgrupperna och SFI för Etableringen.

- Steg till arbete

För att delta i programmet ska den arbetssökande ha en funktionsnedsättning eller annan form av nedsatt arbetsförmåga som påverkar möjligheten att få och behålla arbete samt bedömas ha behov av individanpassat stöd för att etablera sig på arbetsmarknaden. Personen ska vara motiverad att delta i insatsen. Oftast hänvisas deltagare till programmet efter en bedömning av arbetsförmedlare och eventuellt samråd med specialistkompetens.

Arbetsförmedlingen samarbetar ofta med upphandlade aktörer som har särskild kompetens inom funktionsnedsättningar och arbetslivsinriktade insatser. Dessa aktörer kan exempelvis vara specialiserade rehabiliteringsföretag eller sociala företag. Aktörerna ansvarar för att leverera det individuella stöd som deltagaren behöver enligt avtal med Arbetsförmedlingen.

Inom programmet erbjuds ett arbetsmarknadsinriktat stöd med fokus på att successivt stärka deltagarens förmåga att få ett arbete och kan innehålla kartläggning, utveckla arbetslivsfärdigheter, hitta rätt arbetsplats, praktik, arbetslivsträning, uppföljning och kontinuerligt stöd under insatsen. Målet är att deltagaren ska gå vidare till reguljär anställning, arbetslivsintroduktion eller annan insats som löser arbetsmarknadssituationen.

- Förstärkt samarbete mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan

Insatsen är tillgänglig för sjukskrivna personer som uppbär ex sjukpenning eller aktivitetsersättning och som har en stabil aktivitetsförmåga, dvs en förmåga som är tillräckligt hög för att delta i Arbetsförmedlingens insatser. Målet är att 50 % av deltagarna ska kunna få en arbetsförmåga på 50 %. Resultatet varierar men ligger i paritet med målet.

- Arbetsträning, förstärkt arbetsträning och lönebidrag

Dessa insatser riktar sig till arbetssökande som varit borta från arbetsmarknaden under lång tid och behöver en insats för att successivt vänja sig vid arbetslivet och detta genomförs i en anpassad miljö. Analys av deltagare som påbörjade arbetsträning och förstärkt arbetsträning under perioden 2018–2022 visar att dessa insatser kan vara viktiga för att förbättra individernas förutsättningar att närma sig arbetsmarknaden. Av de personer som deltar i insatser som arbetsträning och förstärkt arbetsträning, är det relativt vanligt att därefter övergå till lönebidrag, som är en form av subventionerad anställning ofta hos samma arbetsgivare som de arbetstränat hos. För att erhålla bidraget behövs en dokumenterad funktionsnedsättning. Att det är så vanligt tyder på att arbetsträning kan vara en viktig del i en kedja av åtgärder för att hjälpa personer att närma sig arbetsmarknaden.

- Kommunkontakter

Arbetsförmedlingen har i varje kommun utsedda arbetsförmedlare som kommunkontakter. Dessa har en viktig roll i att stärka samarbetet mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna. Deras uppgifter inkluderar bland annat att vara en länk mellan Arbetsförmedlingen och kommunens olika verksamheter, stöd till kommuninvånare som är inskrivna och arbetssökande och som har kontakt med både Arbetsförmedlingen och kommunen, samt hålla kommunen informerad om Arbetsförmedlingens program och tjänster

Målgrupp aktuell för en insats

Uppskattning av målgruppen är svår och vi får använda oss av olika indikationer för att få en uppskattning av hur pass stor målgruppen kan vara.

- Personer inskrivna hos Arbetsförmedlingen som inte kan ta del av Arbetsförmedlingens program

Vi kan börja med att konstatera att det 2023 fanns 244 000 personer i Sverige inskrivna hos Arbetsförmedlingen och som ingår i målgrupperna med svag konkurrensförmåga. En ytterligare indikation är att undersöka hur många inskrivna arbetslösa som har en aktuell plan, dvs en plan som inte är äldre än 6 månader. En uppskattning är att inom Roslagens geografiska område Nordöstra Stockholm finns 7 000–8 000 inskrivna arbetslös som ska ha en aktuell planering. En bedömning från tjänstemännen är att hälften av dessa har en aktuell plan.

Målgruppen utgörs främst av:

- Personer med försörjningsstöd med krav på personen att vara inskriven hos Arbetsförmedlingen, men där personen inte har förmåga att tillgodose sig lämpligt program.
- Personer som hänvisats till från Försäkringskassan för att ta del av Arbetsförmedlingens förstärkta samarbete och där det framgår att de inte har kapacitet nog att ta del av aktiviteterna. En grov uppskattning utgör denna målgrupp ca 50 personer inom roslagskommunerna.

- Personer som ej är inskrivna hos Arbetsförmedlingen som börjar uppnå tillräckligt hög aktivitetsförmåga för att ta del av programmen

Deltagare från Lumena där aktivitetsförmågan överstiger 25 % men som fortfarande har behov av individuellt stöd i större omfattning än vad Arbetsförmedlingen kan erbjuda.

Förslag på insatser

Personer med svag konkurrensförmåga som inte kan delta i Arbetsförmedlingens program behöver särskilda stödåtgärder för att kunna delta i arbetsmarknadsaktiviteter och närma sig arbetsmarknaden. Samordningsförbundet föreslås bidra med dessa insatser:

- **Ge fortsatt individuellt stöd utan krav på aktivitetsförmåga**

Insatserna anpassas individuellt och utformas flexibelt för personer med mindre än 25 % aktivitetsförmåga. Exempel på detta kan vara förstärkt individuellt stöd enligt modell från Lumenaprojektet.

- **Fortsätta med förrehabiliterande arbetsträning utan aktivitetskrav**

Erbjuda individanpassat stöd till personer med mindre än 25 % aktivitetsförmåga, likt Lumena-projektet. En träning som utökas stegvis efter individens kapacitet för att bedöma om minst 25 % aktivitetsförmåga finns för att kunna delta i Arbetsförmedlingens program.

- **Fortsätta med gruppaktiviteter utan krav på aktivitetsförmåga**

Erbjuda personer med svag konkurrensförmåga en mjukstart genom gruppaktiviteter tillgängliga för personer med mindre än 25 % aktivitetsförmåga. Dessa aktiviteter syftar till att etablera rutiner och möjliggöra social samvaro, vilket kan fungera som förberedelse inför exempelvis arbetsträning eller andra arbetslivsinriktade insatser. Exempel på dessa är Samordningsförbundets deltagargrupper.

- **Förstärkt strukturellt stöd för målgrupp som ej inskrivna hos arbetsförmedlingen**

Hjälp personer med svag konkurrensförmåga, som inte är inskrivna på Arbetsförmedlingen men kan dra nytta av dess tjänster, att hitta rätt väg in. En AF-koordinator skulle kunna fylla en funktion som kontaktperson och vägledare för målgruppen, liknande som Arbetsförmedlingens kontaktpersoner som arbetar med målgruppen som är inskrivna hos förmedlingen.

- **Förbättra kommunikationen till berörda parter om aktuella insatser/projekt inom**

Samordningsförbundet

Exempelvis Samordningsförbundet Södertälje samarbetar nära med Arbetsförmedlingens unga-handläggare, där alla nyinskrivna kallas till gruppmöten. Vid dessa möten informerar förbundet om de projekt som erbjuds dem som inte omfattas av Arbetsförmedlingens ordinarie insatser eller program.

- **Arbeta genom de lokala överenskommelserna mellan Arbetsförmedlingen och kommun.**

I Samordningsförbundet SUVS remitterar Arbetsförmedlingen främst genom samverkansmöten via de lokala överenskommelserna som kommunen har med Arbetsförmedlingen.

- **Fördjupad statistisk undersökning**

Kartläggningen behöver kompletteras med statistik för att avgöra målgruppens storlek. Exempel:

- Antal inskrivna hos Arbetsförmedlingen utan aktiv planering
- Hur många som får ekonomiskt bistånd men inte kan delta i program
- Antal i FK/AF-samverkan som inte kan delta i Arbetsförmedlingens program

Författarens summering

Kortfattat kan vi summera målgruppen som idag är inskrivna på Arbetsförmedlingen men som inte kan ta del av några program enligt nedan:

Långtidsarbetslösa – tappar motivation och har svårt att matchas med arbetsmarknaden.

Personer med funktionsnedsättning – kan behöva särskilt stöd och anpassningar.

Utrikesfödda – kan ha språksvårigheter, bristande nätverk eller icke-validerad utbildning.

Personer med psykisk ohälsa – saknar ibland ork att delta i aktiviteter eller möten.

Unga utan fullständig utbildning – saknar arbetslivserfarenhet och tydliga mål.

Äldre arbetssökande – möter ofta åldersdiskriminering och teknikbarriärer.

Under kartläggning har följande noterats:

- **Regionala skillnader förekommer**

både inom Arbetsförmedlingens arbete i Stockholms län men även mellan samordningsförbund och delprojekten inom Lumena.

- **Felaktiga förväntningar på Arbetsförmedlingen**

Förekommer från både från arbetslösa och samverkanspartners.

- **Arbetslösa som "tvingas" att skriva in sig av annan aktör.**

Inkluderar även presumtivt arbetslösa.

- **Alla får skriva in sig på Arbetsförmedlingen men alla kan inte vara kvar.**

Dels på grund av att de inte kan ta del av något av arbetsförmedlingens ordinarie program.

- **Skillnad i kravnivå**

Kravnivån för individen varierar mellan deltagande i Lumena-projektet och Arbetsförmedlingens program. I Lumena-projektet finns Arbetscoacher tillgängliga i större omfattning än arbetsförmedlare i Arbetsförmedlingens program. Dessa nivåskillnader kan medföra utmaningar för vissa deltagare.

- **Tillgänglighet**

Arbetsförmedlingen har ingen lokal närvaro. Första mötet och inskrivningen hos Arbetsförmedlingen sker digitalt och erbjuds ofta snabbt. Det digitala upplägget kan emellertid innebära utmaningar för personer som inte är vana vid digitala lösningar.

- **Väntetider**

Arbetsförmedlingen är underbemannade vilket leder till långa väntetider för fysiskt möte, vilket kan påverka motivation och måendet för målgrupper med svag konkurrens.

- **Samverkan är avgörande**

Förslagen behöver samarbete mellan Arbetsförmedlingen, arbetsgivare, kommuner och andra aktörer för att fungera.